

PAiLIN

พญกษำแห่งชีวิต

ธรรมะเล่มน้อยจากสวนโมกข์

พุทธมรณังคิณี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
พุทธศาสนิกชน.

ธรรมะเล่มน้อยจากสวนโมกข์ พุทธศาสนิกชน.--กรุงเทพฯ : ไพลิน, ๒๕๕๙.
๑๕๕ หน้า.

๑. ธรรมเทศนา. I. ชื่อเรื่อง.

๒๕๕๙.๓๐๕

ISBN ๙๗๔-๕๕๕-๙๗๔-๘

๑. สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือ
นอกจากจะได้รับอนุญาตจาก บริษัท ไพลินบุ๊คเน็ต จำกัด (มหาชน)

ประธานกรรมการ

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

ที่ปรึกษากฎหมาย

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการบริหาร

บรรณาธิการต้นฉบับ

กองบรรณาธิการ

พิสูจน์อักษร

ออกแบบปก

ศิลปกรรม

พิมพ์

พล.อ.วิชา ศิริธรรม

ฉัตรเฉลิม เฉลิมชัยวัฒน์

อนันต์ แยมเกษร น.บ., น.ม., นศ.ม.

สมบัติ สุทธิจิต

วังไพร สีสั่ง

วิทยา ประทุมธารรัตน์

สุริรัตน์ เขินหลวง สุพรรณษา อินวงศ์ ศิริพร พงศ์สันติวิภา

วัลลิญา บางมด ปิยวรรณ กิจเจริญ

ม.ะ-จ.ง

โปรดคอมกราฟิค

บริษัท โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค จำกัด

จัดพิมพ์/จัดจำหน่าย

บริษัท ไพลินบุ๊คเน็ต จำกัด (มหาชน)

๘๑ ถนนเสรีไทย แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๑๙๑๙ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๑๘๑๘

Website : www.pailinbooknet.com E-mail : info@pailinbooknet.com

ISBN 974-455-974-8

9 789744 559746

★ ราคา 99 บาท

หากผู้อ่านพบหนังสือของสำนักพิมพ์เล่มใดที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น หน้า
กระดาษสลับกัน หน้าหนังสือขาดหาย การเข้าเล่มไม่สมบูรณ์ สำนักพิมพ์
ยินดีรับผิดชอบ เปลี่ยนหนังสือเล่มใหม่ให้แก่ท่าน โปรดติดต่อและส่งหนังสือมาที่
บริษัท ไพลินบุ๊คเน็ต จำกัด (มหาชน) โทรศัพท์ 0 2540 1919 ต่อ 1233

คำนำสำนักพิมพ์

ธรรมะเล่มน้อย... ภาค **“พฤษภาแห่งชีวิต”** คือธรรมบรรยายบางส่วนจากหนังสือธรรมโมฆะของพุทธทาส ลำดับที่ ๔๐

ธรรมะเล่มน้อย...ท่านอาจารย์พุทธทาสมีความประสงค์ที่จะสรุปรวมหลักพุทธธรรมไว้อย่างรวบรัด ทั้งเรื่องปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ โดยในธรรมโมฆะของพุทธทาส ลำดับที่ ๔๐ ได้จัดพิมพ์เนื้อหาธรรมบรรยายไว้ทั้งหมด ๑๒ บทด้วยกัน แต่ในที่นี้ได้คัดเลือกมาเพียง ๔ บท เพื่อความสะดวกต่อการศึกษาและอนุเคราะห์ต่อเวลาอันจำกัดของท่านผู้อ่าน

ธรรมบรรยายในวาระต่างๆ ของท่านอาจารย์พุทธทาส ถือได้ว่าเป็นคำสอนที่มีคุณค่ายิ่ง จึงไม่เป็นเรื่องแปลกเลยที่องค์กรยูเนสโกได้ประกาศยกย่องท่านพุทธทาสภิกขุเป็น **“บุคคลสำคัญของโลก”** และยูเนสโกจะร่วมกับองค์กรชาวพุทธทั่วโลก และรัฐบาลไทย จัดกิจกรรมเฉลิมฉลองในวาระครบชาตกาล ๑๐๐ ปี ของท่านอาจารย์พุทธทาส ในวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙ นี้ด้วย

การจัดพิมพ์หนังสือชุดธรรมะของท่านอาจารย์พุทธทาสขึ้นมา นับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำนักพิมพ์ไพลินได้จัดทำขึ้น เพื่อร่วมเฉลิมฉลองวาระอันเป็นมงคลดังกล่าว

และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าธรรมะเล่มน้อยจักเอื้อประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านตามสมควร

ธรรมรักษา
วิทยา ประทุมธารารัตน์
บรรณาธิการ

บริษัท ไลน์บุ๊คเน็ต จำกัด
PHAILIN BOOK NET CO.,LTD.

834/2 ซอยลาดพร้าว 101 ถ.ลาดพร้าว แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. 10240
☎ 7310621, 7310622, 3756117, 3756118, 3756408, 3756409 FAX : 3754313
http://www.phailinbook.net E-mail: info@phailinbook.net

ที่ 012/2548

5 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขออนุญาตจัดพิมพ์ธรรมบรรยายของท่านพุทธทาสภิกขุ
เรียน คุณเมตตา พานิช / ธรรมทานมูลนิธิ

สืบเนื่องจากสำนักพิมพ์ไพลิน ซึ่งเป็นผู้จัดพิมพ์หนังสือธรรมะ หลักธรรมคำสอน แนวทางปฏิบัติธรรม
กรรมฐาน ในพระพุทธศาสนา มีความสนใจเลือกสิทธิ์ในแนวทางปฏิบัติ ธรรมปฏิบัติ ของท่านเจ้าคุณ
พระธรรมโกศาจารย์ (หลวงปู่พุทธทาสภิกขุ)

สำนักพิมพ์ฯ จึงได้จัดทำโครงการ "หนังสือดี 100 ปี พุทธทาส" โดยต้องการขออนุญาตนำ
ธรรมบรรยายในวาระต่างๆ ของหลวงปู่พุทธทาส ออกตีพิมพ์เผยแพร่ทั่วประเทศ ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. ธรรมะเล่มน้อย... จากสวนโมกข์ --- หมดทุกข์ก็พบสุข (จากธรรมโฆษณของพุทธทาส ลำดับที่ 40)
2. ธรรมะเล่มเล็ก... จากสวนโมกข์ --- มายาชีวิต (จากธรรมโฆษณของพุทธทาส ลำดับที่ 40)

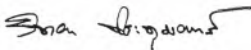
สำนักพิมพ์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากธรรมทานมูลนิธิ อนุญาตให้จัดพิมพ์
เผยแพร่ได้ต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์

อนุญาตให้จัดพิมพ์

(นายเมตตา พานิช)
กองตำราคณะธรรมนิเทศา

กราบเรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(นายวิฑิตา ประทุมธรรารัตน์)
บรรณาธิการต้นฉบับ

12 พฤศจิกายน 2548

ปล. สำนักพิมพ์ใคร่ขอขอบคุณในการส่งกลับใบอนุญาตการจัดพิมพ์ไปตามที่อยู่ต้นฉบับและจะด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

การงาน

อันการงาน คือค่า ของมนุษย์
ของมีเกียรติ สูงสุด อย่าสงสัย
ถ้าสนุก ด้วยการงาน เบิกบานใจ
ไม่เท่าไร วัตรธรรม นำซึ่งจริง

ตัวการงาน คือตัวการ ประพฤติธรรม
พร้อมกันไป หลายล้ำ มีค่ายิ่ง
ถ้าจะเปรียบ ก็เหมือนคนฉลาดยิ่ง
นัดเดียววิ่ง เก็บนก หลายพกเคยฯ

Phonm 28 June 2014

สารบัญ

ธรรมะเล่มน้อยจากสวนโมกข์ พุทธศาสนาแห่งชีวิต

ภาวะธรรมตาแห่งชีวิตมนุษย์.

...๑๐...

มองดูปริทัศน์แห่งชีวิตในทุกแง่ทุกมุม.

...๕๔...

พุทธศาสนาแห่งชีวิตชนิดสมบูรณ์แบบ.

...๑๐๒...

เป็นอยู่ด้วยจิตว่าง

จงทำงาน ทุกอย่าง ด้วยจิตว่าง
ยกผลงาน ให้ความว่าง ทุกอย่างสิ้น
กินอาหาร ด้วยความว่าง อย่างพระกิน
ตายเสร็จสิ้น แล้วในตัว แต่หัวที่

ท่านผู้ใด ว่างได้ ดังว่ามา
ไม่มีท่า ทุกข์ทน หม่นหมองศรี
“คิดปะ” ในชีวิต ชนิดนี้
เป็น “เคล็ด” ที่ ใครคิดได้ สบายเฉยๆ

พุทธทาสภิกขุ

ਅਨੰਤਰ ੨੦੨੨ ਈ.

ภาวะธรรมดาแห่ง
ชีวิตมนุษย์.

แสดงเมื่อ ๑ มกราคม ๒๕๒๖

Wongchaiwanit

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,
สำหรับการบรรยายในวันแรกนี้ มีหัวข้อว่า
ภาวะธรรมดาแห่งชีวิตมนุษย์ คือเราบรรยายเรื่องมนุษย์,
บรรยายเรื่องของมนุษย์ บรรยายเพื่อมนุษย์ จะได้เป็น
มนุษย์สูงสุดตามที่มนุษย์จะเป็นได้, จึงต้องพูดกันถึงเรื่อง
ธรรมชาติธรรมดาของชีวิตมนุษย์ ให้เป็นที่เข้าใจโดยหลัก
พื้นฐานทุกแง่ทุกมุมกันเสียก่อน ว่าธรรมดาของมันมีอยู่
อย่างไร, แล้วเราจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับพัฒนาให้มัน
เจริญงอกงามขึ้นมาได้อย่างไร, และจะไปถึงไหนกัน, โดย
เจตนาว่า ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติแล้ว จะสามารถพัฒนา

**ชีวิตนั้นให้เจริญงอกงามไปตามทางของธรรมะ และเขาก็ ได้
ประสบผลสำเร็จในขั้นสุดท้าย คือเป็นมนุษย์ที่หมดปัญหา.**

ฟังดูแล้วก็น่าขัน ที่ว่ามนุษย์นี้ไม่มีอะไรมาก นอกจากมัน
หมดปัญหา **คนทั่วไปมันมีปัญหาเรื่อย, ปัญหาหนึ่งปัญหานี้ไม่มีที่สิ้น
สุด** หายอัยกันมา, **มันจะต้องไปถึงขีดสูงสุดขีดหนึ่ง ซึ่งอยู่เหนือ
ปัญหาโดยประการทั้งปวง.** ถ้าพูดเจาะจงมันก็คือเป็นพระอรหันต์
นั่นเอง; ถ้าพูดอย่างนี้ก็จะพากันกลัวเสียอีก เพราะว่าคนโดยมากก็
กลัวความเป็นพระอรหันต์ ว่าดีเกินไป ว่าสูงเกินไป, ว่าใช้กับเราไม่
ได้. **ชวนให้เป็นพระอรหันต์นั้นดูน้อยคนจะเอา เพราะเห็นว่า
มันดีเกินไป, นี่จึงติดอยู่ที่นี้** คือเป็นมนุษย์ที่อยู่ในท่ามกลางปัญหา,
มีปัญหาอยู่ตลอดเวลา, หมดปัญหาต่ำๆ แล้วก็มีปัญหาสูงๆ ขึ้นมา
จนเดี๋ยวนี้ก็ยังมีปัญหา. อยู่ในโลกมนุษย์ก็มีปัญหา, ขึ้นไปอยู่ใน
โลกสวรรค์ก็มีปัญหา, อยู่ในพรหมโลกก็ยังมีปัญหา, นี่แม้ว่าจะมี
จิตใจของเรานี้เป็นอย่างในเมืองสวรรค์ ก็ยังมีปัญหา, มีจิตใจ
เหมือนกับพวกพรหมอยู่ในพรหมโลก ก็ยังมีปัญหา

**ปัญหาใหญ่ยิ่งก็คือปัญหาเรื่องตัวกู-ของกู, ปัญหาเรื่องมี
ความงัวงามีตัวกู-ของกู, แล้วมันก็ปรุงแต่งความอยากความต้องการ
การไม่มีที่สิ้นสุด, แล้วมันก็ได้อะไรมา ชนิดจะให้เกิดปัญหาแปลกๆ
ใหม่ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด, มนุษย์จึงมีปัญหาที่ไม่มีที่สิ้นสุด, นี่เรียกว่า
ธรรมดาของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์.**

ถ้ามันไปถึงที่สุดแห่งปัญหา เป็นมนุษย์ที่ไม่มีปัญหา นั่น

แหละคือสิ่งสูงสุด เรื่องก็จบ: ถ้าไปถึงนั่นท่านก็เรียกว่าจบ ในภาษาบาลีก็เรียกว่า จบพรหมจรรย์; ไม่มีอะไรที่จะต้องประพฤติให้ต้ออย่างนั้นอีก, คือไม่มีอะไรที่จะต้องประพฤติให้ต้ออย่างนั้น หรือให้ดีขึ้นไปกว่านั้นอีก มันจบเรื่อง. เราด้วยกันก็แต่ว่าจบเรื่องเมื่อเป็นพระอรหันต์; เดียวนี้ก็มาพูดให้ชัด ให้ลงเป็นธรรมดาสามัญสักหน่อยว่า มันเป็นคนมนุษย์ที่จบ ก็เมื่อไม่มีปัญหา **เมื่อหมดปัญหา** โดยประการทั้งปวง **มีชีวิตอยู่** โดยปราศจากสิ่งที่เรียกกันว่าความทุกข์ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม.

ถ้าท่านทั้งหลายสนใจและไม่กลัวว่ามันจะดีขึ้นไป บางทีเราจะพูดกันได้เลยจะพูดกันรู้เรื่อง; ถ้าเข้าใจว่ามันดีขึ้นไป จิตใจมันไม่สนใจ โดยแท้จริงมันไม่อยากจะสนใจ แล้วมันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง, บัวยการเปล่าทั้งคนพูดและคนฟัง. นี่ก็คือปัญหาที่มันกำลังประสบอยู่กับพวกเรา, โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คืออาตมา ซึ่งมีหน้าที่จะบรรยายธรรมะแก่ท่านทั้งหลาย, เท่าที่ทำมาเป็นสิบๆ ปีมันก็รู้สึกอย่างนี้ : รู้สึก เป็นปัญหาที่ว่าเราไม่สามารถจะจูงกันไปให้ขึ้นถึงระดับสูง คือหมดปัญหาได้ เพราะเหตุหลายอย่าง อย่างที่กล่าวมาแล้ว.

ส่วนมากก็เห็นว่าดีขึ้นไป ไม่มีรสไม่มีชาติไม่สนุก ลืออยู่ในกองอบายมุขอื่นๆ ลงๆ นี่ไม่ได้; แม้ว่าจะเป็นคนธรรมดาสามัญ ไม่ได้ลุ่มหลงในอบายมุข ก็ยังเห็นว่ามันไม่ใช่เรื่องของเรายู่นั่นเอง. **เรื่องที่ดีที่สุดของพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่เรื่องสำหรับเรา, ไม่ใช่เรื่องของเราอยู่นั่นเอง;** เป็นอย่างนี้กันทั้งพระทั้งฆราวาส, พวก

พระในวัดก็เป็นอย่างนี้ ที่สังเกตเห็น เขาไม่ได้สนใจอย่างยิ่ง อย่างแท้จริง ด้วยจิตใจทั้งหมด ในเรื่องของธรรมะ ที่จะทำให้ขึ้นสู่ระดับสูงสุด คือผู้หมดปัญหา, แม้จะทนฟังเรื่องนี้ก็นั่งเหม่อๆ นั่งใจลอย นั่งหลับใน อย่างที่กำลังเป็นอยู่แล้วนี้ก็ได้, ไม่มีใครสนใจที่จะติดตามอย่างละเอียดลออ ไปสนใจเรื่องเล่นเรื่องหัว, ไปดูหนังสือที่พวกพระสมัยนี้เขาลงทุนซื้อมาดูบ้างสิ, ไปค้นหนังสือที่พวกพระสมัยนี้เขามีกันอยู่ดูบ้างเถิดว่าเขามีหนังสืออะไรกัน. มันมีหนังสืออื่นไม่เกี่ยวกับเรื่องดับทุกข์, ไม่เกี่ยวกับเรื่องหมดกิเลสและหมดทุกข์เลย, หนังสืออ่านเล่นก็มีมาก, หนังสือวิชาต่างๆ ไปไม่เกี่ยวกับดับทุกข์โดยตรงก็มีมาก, เขาอยากจะเป็นนักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียง ในทางภาษาในทางวิชาพิเศษอย่างนั้นอย่างนี้: ธรรมะแท้จริงในระดับสูงสุด จึงยังคงเป็นหมันอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้. คนที่เอามาพูดมาสอนนั้นแหละ มันจะกลายเป็นคนบ้าเอง เขาวามันเอาเรื่องที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ฟังมาสอน.

นี่คือปัญหาที่ได้ประสบมาตลอดเวลา **จึงมีความตั้งใจว่า จะต้องมียุทธศาสตร์สักเล่มหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหานี้** จึงพยายามพูดด้วยการบรรยายชุดนี้ แต่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ก็ยังเป็นปัญหาอยู่อีกนั่นเอง. อาตมาก็ยังไม่เชื่อว่า มันจะประสบความสำเร็จคอยดูกันต่อไปก็แล้วกัน.

ทีนี้ก็จะพูดกันให้เป็นข้อๆ ย่อยๆ เพื่อฟังง่าย คึกขาง่าย **ธรรมชาติแห่งชีวิตมนุษย์ตามธรรมดานั้นเป็นอย่างไร ที่เราควร**